

Campus Obert

CUESTIONES DE
ACTUALIDAD
DESDE LA
ÓPTICA DE
EXPERTOS
UNIVERSITARIOS

COORDINACIÓN

Sebastià Serra i
Busquets♦
Antoni Vives
Reus♦
Rafel Puigserver
Pou (CEDOC-UIB)

► TEMA

Mallorquins desconeguts

Bonanova és un dels grans actors secundaris que va tenir Hollywood però a la vegada és també un dels grans desconeguts, fins i tot per a molts de cinèfils espanyols. Que aquesta efemèride ens serveixi per fer justícia a un dels mallorquins que han arribat més enfora en la seva carrera artística.

Fortunio Bonanova, en els 50 anys de la seva mort

♦ Manuel García Gargallo *

El 12 d'abril es compliren 50 anys de la desaparició d'un dels mallorquins més universals i alhora més desconeguts del segle XX: Josep Lluís Moll Esteve, més conegut com a Fortunio Bonanova (Palma, 1895-Los Angeles, 1969). Personatge enormement polifacètic, fou baríton, actor de cinema, teatre i televisió, dramaturg i escriptor, entre d'altres. El seu pseudònim el va es-

collir pel desig de cercar fortuna i la seva estima pel barri de la Bonanova, de Palma.

La seva carrera artística va començar el 1921, com a baríton al Teatre Principal de Palma, i com a actor en el film *Don Juan Tenorio*, estrenat l'any següent als Estats Units, que el va donar a conèixer a Amèrica i el va decidir a emigrar. Als Estats Units canta òpera i sarsuela, gravà discos i gradualment obtingué petits papers en el cinema fins consolidar-se a Hollywood com a actor secundari.

Va tornar a Espanya el 1934 com

a figura del cinema i treballà a varis films com a primer actor, fins l'esclat de la Guerra Civil el 1936 que decideix tornar als Estats Units. Allà es va consolidar durant els anys 40 i 50 com a actor secundari

a grans produccions del cinema; el seu paper més recordat és com a *Signor Matiste a Citizen Kane*, tot i la seva brevetat.

Els anys 60, en el tram final de la seva carrera, visità Espanya per participar en alguns films, però mai va tornar a Mallorca. Els darrers anys es va centrar en l'acadèmia de bel canto que regentava a Los Angeles, on va morir i fou enterrat. En total va treballar a uns 80 films, en la majoria com a secundari destacat.

La seva figura fou estudiada pels investigadors Catalina Aguiló Ribas i Josep A. Pérez de Mendiola, però continua essent un personatge desconegut a Mallorca. Un fet en bona part fomentat pel mateix protagonista i que li confereix un aura llegendària, que alhora l'allunya de Mallorca, on nasqué i mai va tornar.

* Doctor en Història Contemporània (UB).

► TEMA

Participació política directa

El passat 26 de febrer el Parlament de les Illes Balears va aprovar la Llei de Consultes i Processos Participatius de les Illes Balears. Aquesta realitat jurídica pot ser important per a promoure la participació ciutadana. D'ençà que va començar la democràcia ens han arribat distints plantejaments, però queden moltes passes a donar.

Consultes populars, referèndums...

♦ Sebastià Serra Busquets *

El dilluns passat primer d'abril va tenir lloc un interessant seminari organitzat pel professorat de Dret Públic de la Universitat de les Illes Balears sobre una de les temàtiques, la de les consultes populars i els referèndums, que ens preocupen molt i des de moltes perspectives.

Sota la direcció del catedràtic de

Dret Constitucional Joan Oliver Araujo, qui va intervenir, va comptar amb les intervencions dels professors del departament de Dret Públic Maria Ballester, Vicente Calafell i Sebastià Rubí i amb l'assistència de professors de Dret, d'Història Contemporània i estudiants. Es varen poder posar al dia moltes de les nostres preocupacions entorn de la democràcia i analitzar la història recent, les noves realitats i les perspectives de futur.

Una ponència central va ser la del doctorand Amir Al Hasani

Maturano amb el títol: «Las consultas populares como género y los referendums como especie». Ens varem endinsar amb aspectes com la democràcia directa, la democràcia participativa i la democràcia representativa.

Les iniciatives dels referèndums dels àmbits municipals i de les comunitats autònomes varen ser tractats i se'n obriren nous interrogants respecte en aquesta temàtica

tan fonamental com és la participació ciutadana i el paper decisiu dels ciutadans en els processos democràtics.

Poguerem reflexionar damunt el deure cívic que tenim els ciutadans quan és possible la participació a través de consultes populars i referèndums.

Les diverses lleis, els recursos d'inconstitucionalitat o les sentències del tribunal constitucional han estat objecte

d'anàlisi, i encara hi ha molt de camí per recórrer. Des de molts de camps, i en concret des de la història, es veu la necessitat d'enfortir les democràcies davant la crisi democràtica representativa; la via de les consultes i dels referèndums són una de les vies fonamentals del procés democràtic.

* Catedràtic d'Història contemporània de la UIB i director del CEDOC.

► TEMA

L'important paper de la dona

Destaquem els estudis de gènere. Una de les darreres publicacions incideix en l'evolució històrica des de sobretot a l'etapa contemporània i a partir del treball de les dones. La recerca de la investigadora Isabel Peñarrubia s'ha centrat, en aquesta ocasió a la vall de Sóller.

Presentació del llibre: «Les valentes solleriques al llarg de la història»

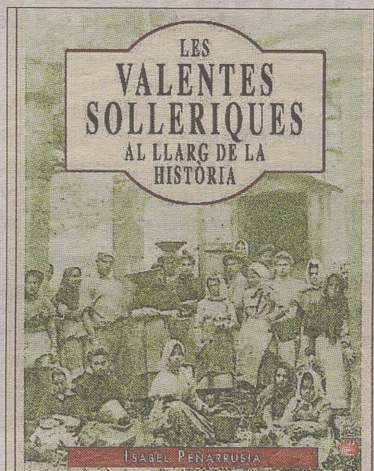
♦ Xavier Jiménez González *

Dissabte que ve dia 13 d'abril a les 12 h del matí es presenta a Sóller el llibre *Les valentes solleriques al llarg de la història*, obra de la historiadora Isabel Peñarrubia Marqués. Els darrers anys s'han fet investigacions i s'han publicat llibres de biografies de distintes dones de pobles de

Mallorca i també de la ciutat de Palma. Una de les investigadores i autores fonamentals en aquesta línia de recerca és Isabel Peñarrubia Marqués que ha publicat importants recerques d'Història social, del nacionalisme, la democràcia, el feminisme... Encara recordem una obra inicial Mallorca davant el centralisme (1868-1910), publicada l'any 1980.

Ara ens arriba la seva darrera obra on el fil conductor de la presència de la dona a la història

de Sóller ens presenta la presència en el treball i la societat en general de tot un conjunt de dones solleriques i el seu context des de l'Antic Règim fins ben avançat el segle XX. Cal destacar que l'estructura del llibre obeeix a biografies singulars però també a la situació de la dona a distintes etapes històriques i a

distintes professions. En el primer capítol concreta en les col·lidores d'olives, filadores i teixidores. En el segon capítol ens situa a la transició entre el segle XVIII i el XIX i entorn del liberalisme. El tercer capítol se centra en les obreres del tèxtil. El quart en testimonis de dones de l'emigració, molt concretament de Puerto Rico i de França i el cinquè i darrer capítol aprofundeix en el tema de l'educació femenina i dels mestres i dedica un espai important a la repressió i depuració durant el franquisme de les mestres.

Es tracta en definitiva d'un llibre on els canvis històrics es perceben, però també les permanències i una recerca que ens permet una profunda reflexió històrica i a partir del present poder emmarcar perspectives de futur.

* Documentalista i professor associat de la UIB.